

Κληρονομική Διαδοχή Πέντε (5) Βασικά Στοιχεία που ίσως Δε Γνωρίζετε

Ο θάνατος ενός προσώπου εκτός από τη θλίψη για την απώλειά του, δημιουργεί στους οικείους του και σειρά νομικών και γραφειοκρατικών προβλημάτων που θα πρέπει έγκαιρα να αντιμετωπίσουν και να διεκπεραιώσουν. Ποιος όμως καλείται ως κληρονόμος στην περίπτωση που δεν έχει συντάξει ο κληρονομούμενος διαθήκη; Ποια τα είδη της κληρονομικής διαδοχής που προβλέπει η νομοθεσία μας; Υπάρχει κάποιος περιορισμός στα πρόσωπα που θα κληθούν να κληρονομήσουν; Στο κείμενο αυτό, θα παραθέσουμε τα βασικά στοιχεία της κληρονομικής διαδοχής και θα ενημερωθούμε για το ποιοι συγγενείς καλούνται εκ του νόμου στην κληρονομική διαδοχή, γεγονός που θα μας επιτρέψει να κατανοήσουμε και ποιος τελικά είναι υπόχρεος να αποποιηθεί μια κληρονομιά, στη συνήθη περίπτωση που αυτή χαρακτηρίζεται ως «κατάχρηη».

Λίγα Λόγια για την Προθεσμία Αποποίησης

Η νομοθεσία μας τάσσει μια μικρή προθεσμία στους κληρονόμους να αποποιηθούν την κληρονομία που τους έχει υπαχθεί, η οποία στο ελληνικό δίκαιο ανέρχεται στους τέσσερις (4) μήνες), εκκινώντας από το θάνατο του κληρονομούμενου. Αν ο κληρονομούμενος είχε την τελευταία κατοικία του στο εξωτερικό ή αν ο κληρονόμος έμαθε την επαγωγή όταν διέμενε στο εξωτερικό, η προθεσμία αυτή είναι ένα (1) έτος. Βέβαια η προθεσμία αυτή δύναται να αρχίσει να «τρέχει» από τότε που ο κληρονόμος έλαβε γνώση της επαγωγής της κληρονομίας σε αυτόν, αλλά αυτό είναι ένα ζήτημα που θα αναλύσουμε σε έτερο κείμενο.

Λόγω ακριβώς της βραχείας αυτής προθεσμίας, οι συγγενείς του κληρονομούμενου πρέπει να είναι ενήμεροι για τη σειρά με την οποία θα υπαχθούν στην κληρονομία, εξασφαλίζοντας έτσι με αυτόν τον τρόπο και την εμπρόθεσμη δήλωση αποποίησης της κληρονομίας ή αποκτώντας τη δυνατότητα αποδοχής των περιουσιακών στοιχείων που τους έχουν υπαχθεί. Τα πιο συχνά ερωτήματα που απασχολούν τους συγγενείς είναι πόσα είδη κληρονομικής διαδοχής υπάρχουν και πότε προβλέπει ο νόμος ότι θα κληθούν στην κληρονομία στην περίπτωση της εξ αδιαθέτου κληρονομικής διαδοχής.

Τα είδη της Κληρονομικής Διαδοχής

Τρία είναι τα είδη κληρονομικής διαδοχής που προβλέπει η νομοθεσία μας, κάθε ένα από τα οποία έχει ξεχωριστές συνέπειες για τους συγγενείς του κληρονομούμενου. Έτσι, υπάρχει η **διαδοχή από διαθήκη**, η **εξ αδιαθέτου διαδοχή** και η **αναγκαστική διαδοχή**. Ας της δούμε όμως την κάθε μία ξεχωριστά.

Στην **εκ διαθήκης διαδοχή**, ο νομοθέτης στο πλαίσιο της αρχής της ελευθερίας του διατιθέναι, παρέχει στον κληρονομούμενο το δικαίωμα να επιλέξει ο ίδιος τους κληρονόμους του. Η βούλησή του αυτή αποτυπώνεται με τη διαθήκη του (είτε αυτή είναι ιδιόγραφη, είτε δημόσια, είτε μυστική). Έτσι, στην περίπτωση αυτή ο κληρονομούμενος έχει το δικαίωμα να ρυθμίζει για την τύχη των περιουσιακών, και όχι μόνο, σχέσεών του, για το χρόνο μετά το θάνατό του.

Αντίθετα, η **εξ αδιαθέτου κληρονομική διαδοχή** αποτελεί διαδοχή εκ του νόμου, η οποία επέρχεται όταν δεν υπάρχει διαθήκη, ή όταν η διαδοχή από τη διαθήκη έχει ματαιωθεί ολικά ή μερικά. Ματαίωση της εκ διαθήκης διαδοχής και άρα επέλευση της εξ αδιαθέτου διαδοχής υπάρχει στις ακόλουθες περιπτώσεις:

Α. όταν η διαθήκη που συντάχθηκε είναι άκυρη

Β. όταν η διαθήκη που έχει συνταχθεί έχει ανακληθεί από τον κληρονομούμενο

Γ. όταν ο εγκαταστάσας κληρονόμος «εκπέσει» από την κληρονομική διαδοχή, είτε πριν την επαγωγή σε αυτόν της κληρονομίας, επειδή λ.χ. προαποβίωσε του διαθέτη, είτε μετά την επαγωγή γιατί αποποιήθηκε την κληρονομία που του είχε επαχθεί ή κηρύχθηκε ανάξιος να κληρονομήσει το συγκεκριμένο κληρονομούμενο.

Τέλος, όπως η εξ αδιαθέτου έτσι και **η αναγκαστική διαδοχή** αποτελεί λόγω κληρονομικής διαδοχής εκ του νόμου. Στην περίπτωση αυτή ο κληρονομούμενος μπορεί μεν με τη διαθήκη του να επιλέξει τα πρόσωπα που επιθυμεί να εγκαταστήσει ως κληρονόμους του, ωστόσο το δικαίωμά του αυτό δεν είναι απεριόριστο στο μέτρο που ο διαθέτης οφείλει να εξασφαλίσει υπέρ συγκεκριμένων προσώπων ορισμένο ποσοστό επί της κληρονομίας του, η γνωστή «νόμιμη μοίρα». Διατάξεις της διαθήκης που προσβάλλουν τη νόμιμη μοίρα των αναγκαίων κληρονόμων είναι αυτοδίκαια άκυρες. Στη συνέχεια αυτού του άρθρου θα δούμε αναλυτικά ποια πρόσωπα καλούνται ως «αναγκαίοι κληρονόμοι» και αν υπάρχει δυνατότητα στον κληρονομούμενο να μην συμπεριλάβει τα πρόσωπα αυτά στη διαθήκη του.

Ποιοι καλούνται στην Εξ Αδιαθέτου Κληρονομική Διαδοχή

Στην περίπτωση της εξ αδιαθέτου κληρονομικής διαδοχής θα κληθούν οι εξ αίματος συγγενείς του κληρονομούμενου, ενώ δεν καλούνται οι εξ αγχιστείας συγγενείς του. Αξιοσημείωτο εδώ είναι το γεγονός ότι κληρονομικό δικαίωμα κατ' απόκλιση της αρχής της εξ αίματος συγγένειας, υπάρχει και όταν η συγγένεια με τον κληρονομούμενο δημιουργείται με υιοθεσία. Επομένως, στην περίπτωση αυτή θα κληθεί και το υιοθετούμενο τέκνο του κληρονομούμενου μαζί με τους εξ αίματος συγγενείς του.

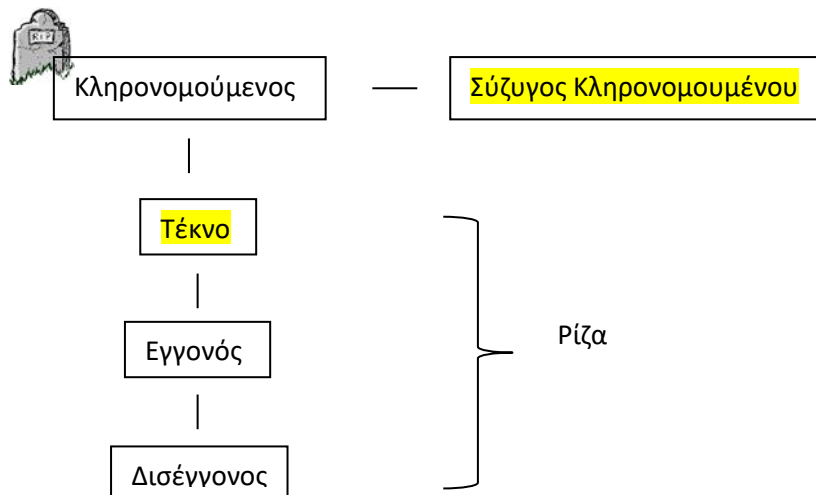
Τέλος, στην εξ αδιαθέτου κληρονομική διαδοχή καλείται και ο/η σύζυγος καθώς και ο/η σύντροφος με σύμφωνο συμβίωσης.

Ποιες οι Τάξεις της Κληρονομικής Διαδοχής

Όλοι οι εξ αίματος συγγενείς του κληρονομούμενου που καλούνται ως εξ αδιαθέτου κληρονόμοι αυτού, εντάσσονται σε τάξεις (γενεές), καλούμενη η μία μετά την άλλη. Προσοχή! Δεν καλείται στην κληρονομία συγγενής επόμενης τάξης, εφόσον υπάρχει άλλος συγγενής προηγούμενης τάξης που καλείται ως κληρονόμος και δεν έχει εκπέσει του κληρονομικού του δικαιώματος από οποιονδήποτε λόγο (λ.χ. αποποίηση, αναξιότητα κλπ).

Ας δούμε όμως ποιες είναι αυτές οι έξι (6) τάξεις και ποιοι συγγενείς καλούνται σε κάθε μία, βοηθούμενοι και από τη σχηματική παράσταση που ακολουθεί.

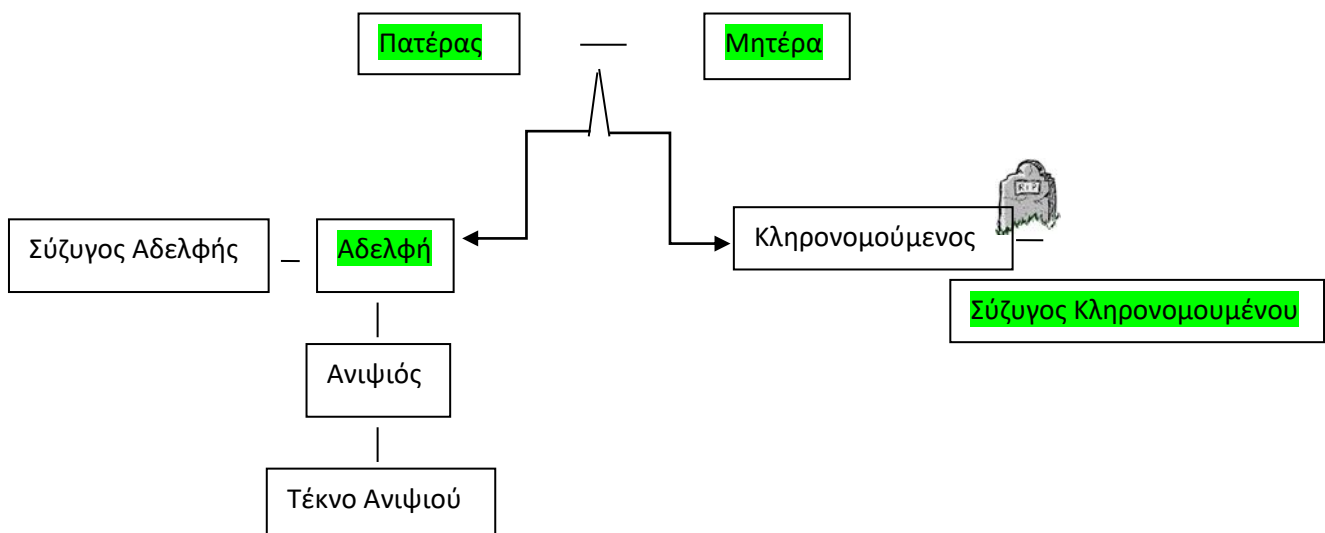
Στην **Α' τάξη** καλούνται ο/η σύζυγος και οι κατιόντες του κληρονομούμενου (πρακτικά τα τέκνα του), οι οποίοι κατανέμονται σε ρίζες, λ.χ. η ρίζα περιλαμβάνει τον γιο, μετά τον εγγονό και μετά το δισέγγονο. Ο πλησιέστερος συγγενής αποκλείει τον πιο μακρινό της ίδιας ρίζας. Μόνο στην περίπτωση που ο πλησιέστερος κατιών δε ζει ή έχει αποποιηθεί την κληρονομία, στη θέση του υπεισέρχεται ο αμέσως απώτερος. Ας το δούμε όμως αυτό σχηματικά.

Όπως γίνεται αντιληπτό από το παραπάνω σχήμα, στην α' τάξη κληρονομικής διαδοχής θα κληθούν η Σύζυγος του Κληρονομούμενου και το Τέκνο του. Στην περίπτωση που το Τέκνο έχει προαποβιώσει του κληρονομούμενου ή έχει αποποιηθεί την κληρονομιά στη θέση του θα υπεισέλθει το δικό του τέκνο, ήτοι ο Εγγονός του Κληρονομούμενου και στην υποθετική περίπτωση που και ο Εγγονός έχει προαποβιώσει ή αποποιηθεί την επαχθείσα σε αυτόν κληρονομιά, στη θέση του θα υπεισέλθει ο Δισέγγονος του κληρονομούμενου.

Εφόσον δεν υπάρχουν κληρονόμοι πρώτης τάξης (τέκνα και εγγόνια του θανόντος) τότε ακολουθούν οι κληρονόμοι δεύτερης τάξης.

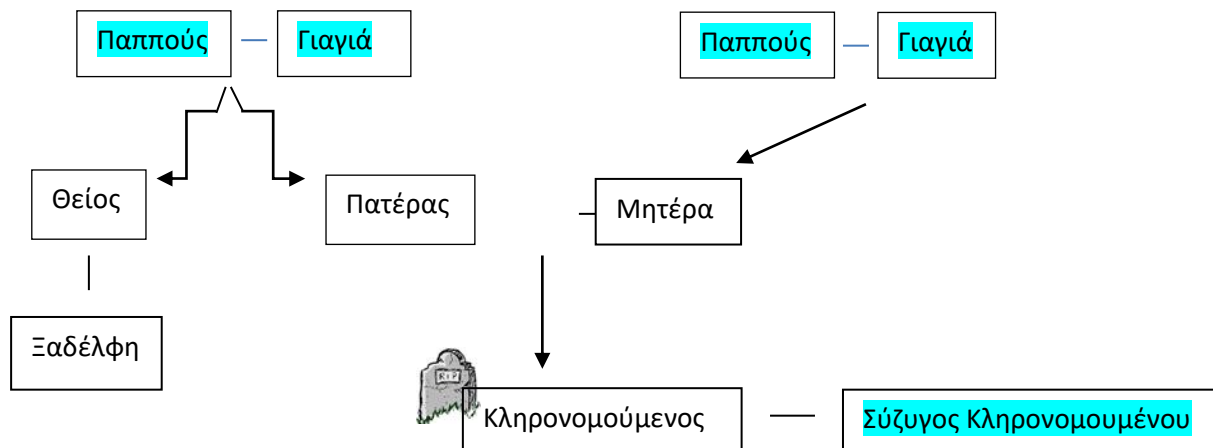
Στη **Β' τάξη** θα κληθούν οι γονείς του κληρονομούμενου μαζί με τους αδελφούς του. Εάν τα αδέλφια έχουν προαποβιώσει του κληρονομούμενου, τότε στη θέση τους θα υπεισέλθουν τα τέκνα τους (ήτοι τα ανίψια του κληρονομούμενου) και αντίστοιχα τα εγγόνια αυτών, τα οποία όμως αποκλείονται από την κληρονομιά εφόσον υπάρχουν τέκνα αδελφών (δηλαδή ανίψια). Ας το δούμε όμως και αυτό σχηματικά για να το αντιληφθούμε καλύτερα.

Έτσι, στη β' τάξη θα κληθούν η Σύζυγος του Κληρονομούμενου, οι Γονείς του και η Αδελφή του. Ο Σύζυγος της Αδελφής του δε θα κληθεί να κληρονομήσει δεδομένου ότι δεν επρόκειτο για συγγενή εξ αίματος αλλά εξ αγχιστείας του κληρονομούμενου και ως εκ τούτου δε δικαιούται μερίδιο της κληρονομιάς αυτού. Στην περίπτωση που η Αδελφή του Κληρονομούμενου έχει προαποβιώσει αυτού

ή έχει αποποιηθεί την κληρονομία, στη θέση της θα υπεισέλθει το τέκνο αυτής, ήτοι ο Ανιψιός του Κληρονομούμενου. Αν και ο Ανιψιός έχει προαποβιώσει ή αποποιηθεί την κληρονομία του κληρονομούμενου, στη θέση του θα υπεισέλθει το Τέκνο του.

Αν δεν υπάρχουν κληρονόμοι β' τάξης ή αν αυτοί έχουν αποποιηθεί, στην **Γ' τάξη**, καλούνται οι παππούδες και οι γιαγιάδες του κληρονομούμενου και από τους κατιόντες τους, τα τέκνα και οι έγγονοι, δηλαδή οι θείοι (τα τέκνα των παππούδων) και τα ξαδέλφια (οι έγγονοι των παππούδων) του θανόντος. Στην περίπτωση αυτή αν κατά την επαγωγή της κληρονομίας ζουν οι παππούδες και οι γιαγιάδες και των δύο γραμμών (πατρική, μητρική), κληρονομούν μόνο αυτοί κατ' ισομοιρία. Έτσι, αποκλείονται οι θείοι και τα ξαδέλφια του θανόντος. Αν όμως δε ζουν οι παππούδες ή οι γιαγιάδες από την πατρική ή τη μητρική γραμμή, στη θέση εκείνου που έχει αποβιώσει υπεισέρχονται τα τέκνα (θείοι) και μετέπειτα οι εγγονοί του (Ξαδέλφια). Προσοχή! Μόνο αν έχει αποβιώσει ο παππούς ή η γιαγιά, εμφανίζονται οι θείοι και τα ξαδέλφια του κληρονομούμενου. Ας το δούμε όμως και αυτό σχηματικά για να το αντιληφθούμε καλύτερα.

Με βάση το ανωτέρω σχήμα, στη γ' τάξη θα κληθούν να κληρονομήσουν οι παππούδες και οι γιαγιάδες του κληρονομούμενου. Αν αυτοί δε ζουν ή αν αποποιηθούν την κληρονομία, τότε στη θέση εκείνου που απεβίωσε ή που αποποιήθηκε υπεισέρχεται το τέκνο του (θείος του κληρονομούμενου) και αν και αυτός απεβίωσε ή αποποιήθηκε στη θέση του υπεισέρχεται το δικό του τέκνο (δηλαδή η ξαδέλφη του κληρονομούμενου).

Αν δεν υπάρχουν κληρονόμοι γ' τάξης ή αν αυτοί έχουν αποποιηθεί, στην **Δ' τάξη**, καλούνται οι προπαππούδες και οι προγιαγιάδες του κληρονομούμενου που ζουν κατά το χρόνο της επαγωγής.

Στην **Ε' τάξη**, αν δεν υπάρχουν συγγενείς της πρώτης, δεύτερης, τρίτης και τέταρτης τάξης, ο σύζυγος που επιζεί καλείται ως εξ αδιαθέτου κληρονόμος σε ολόκληρη την κληρονομία.

Αναφορικά με το σύζυγο αξίζει να σημειωθεί ότι ο επιζών σύζυγος δύναται να κληθεί ως κληρονόμος εξ αδιαθέτου, με τους συγγενείς της α' τάξης, όπου εκεί θα λάβει το ¼ της κληρονομίας, δύναται όμως να κληθεί και με τους συγγενείς των υπόλοιπων τάξεων, λαμβάνοντας όμως σε αυτήν την περίπτωση το ½ της κληρονομίας. Αν όμως δεν υπάρχουν κληρονόμοι άλλων τάξεων, ο επιζών σύζυγος κληρονομεί το σύνολο της περιουσίας (ε' τάξη). Επιπλέον παίρνει ως εξαίρετο, ανεξάρτητα

από την τάξη με την οποία καλείται, τα έπιπλα, σκεύη, ενδύματα και άλλα τέτοια οικιακά αντικείμενα που τα χρησιμοποιούσαν είτε μόνος εκείνος που επιζεί είτε και οι δύο σύζυγοι.

Τέλος, αν κατά την επαγωγή της κληρονομιάς δεν υπάρχει ούτε συγγενής από εκείνου που καλούνται κατά τ νόμο, ούτε σύζυγος του κληρονομούμενου, ως εξ αδιαθέτου κληρονόμος στην **Στ' τάξη**, καλείται το Δημόσιο, το οποίο άλλωστε δε διατηρεί δικαίωμα αποποίησης της κληρονομιάς.

Ποιοι είναι οι Αναγκαίοι Κληρονόμοι

Από τους συγγενείς του θανόντος α) ο σύζυγος, β) τα τέκνα και γ) οι γονείς ονομάζονται «αναγκαίοι κληρονόμοι» και έχουν δικαίωμα στην κληρονομιαία περιουσία, ακόμα κι αν η επιθυμία του θανόντος ήταν να αποκλειστούν από αυτήν. Οι ως άνω κληρονόμοι θα λάβουν, σε κάθε περίπτωση, ως κληρονομιά το μέρος εκείνο της κληρονομικής περιουσίας, που ονομάζεται «νόμιμη μοίρα» και προβλέπεται από τις διατάξεις της «αναγκαστικής κληρονομικής διαδοχής» του κληρονομικού δικαίου που θεσπίζει ο Αστικός Κώδικας.

Συνεπώς, οι διατάξεις περί νόμιμης μοίρας ενεργοποιούνται μόνο στην περίπτωση που ο διαθέτης άφησε με διαθήκη την περιουσία του σε τρίτα πρόσωπα, αποκλείοντας με αυτήν κάποιους από τους αναγκαστικούς κληρονόμους ή αφήνοντας τους ελάχιστα περιουσιακά στοιχεία που η αξία τους είναι μικρότερη και από αυτήν της νόμιμης μοίρας. Από τους ανωτέρω συγγενείς, αναγκαίοι κληρονόμοι θα γίνουν μόνο οι κατιόντες και η σύζυγος, στην περίπτωση που ο διαθέτης άφησε κατιόντες, και οι γονείς και η σύζυγος, στην περίπτωση που ο διαθέτης-κληρονομούμενος δεν άφησε κατιόντες αλλά μόνο γονείς.

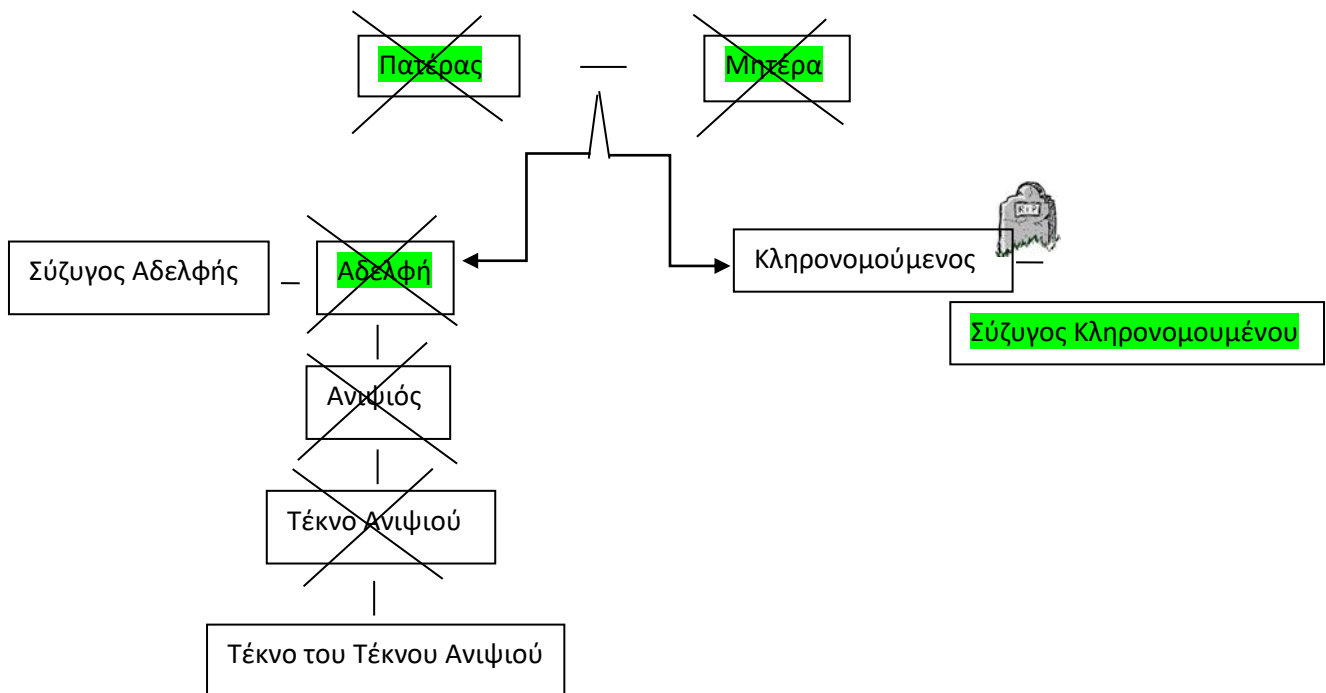
Επομένως, ο διαθέτης, δεν μπορεί να εγκαταστήσει με την διαθήκη του αποκλειστικά τρίτα πρόσωπα ως κληρονόμους του, καθώς με τον τρόπο αυτό προσβάλλει την νόμιμη μοίρα των αναγκαίων κληρονόμων του. Γι' αυτό άλλωστε και οι διατάξεις της διαθήκης καθίστανται αυτοδικαίως άκυρες, στο μέτρο που προσβάλουν το προκείμενο δικαίωμα των νόμιμων μεριδούχων. Ο μόνος τρόπος ώστε να αποκλειστεί συγγενής-νόμιμος μεριδούχος και από αυτό ακόμα το ποσοστό, είναι η αποκλήρωση του κληρονόμου, συμπεριλαμβάνοντας σχετική διάταξη στη διαθήκη του, η οποία πρέπει να δικαιολογείται λόγω διάπραξης σοβαρής άδικης πράξης σε βάρος του διαθέτη από το συγκεκριμένο πρόσωπο ή αν αυτό διάγει βίο ανήθικο.

Οι Περιορισμοί Κλήσης Συγγενών στην Κληρονομική Διαδοχή

Συνήθης είναι η ερώτηση μέχρι ποιον συγγενή η κληρονομιαία περιουσία θα επέρχεται στον επόμενο, στην περίπτωση που ο προηγούμενος συγγενής έχει αποβιώσει ή έχει αποποιηθεί την κληρονομιά. Λεκτέο στο σημείο αυτό είναι ότι **στην α' τάξη δεν υφίσταται κάποιος περιορισμός** και ως εκ τούτου θεωρητικά μπορεί να κληθούν στην κληρονομιά τα δισέγγονα ή ακόμα και τα τρισέγγονα του κληρονομούμενου, με την προϋπόθεση βέβαια ότι οι κατιόντες του εγγύτερου βαθμού δε γίνονται κληρονόμοι (λ.χ. λόγω προαποβίωσης, αποποίησης, αναξιοότητας).

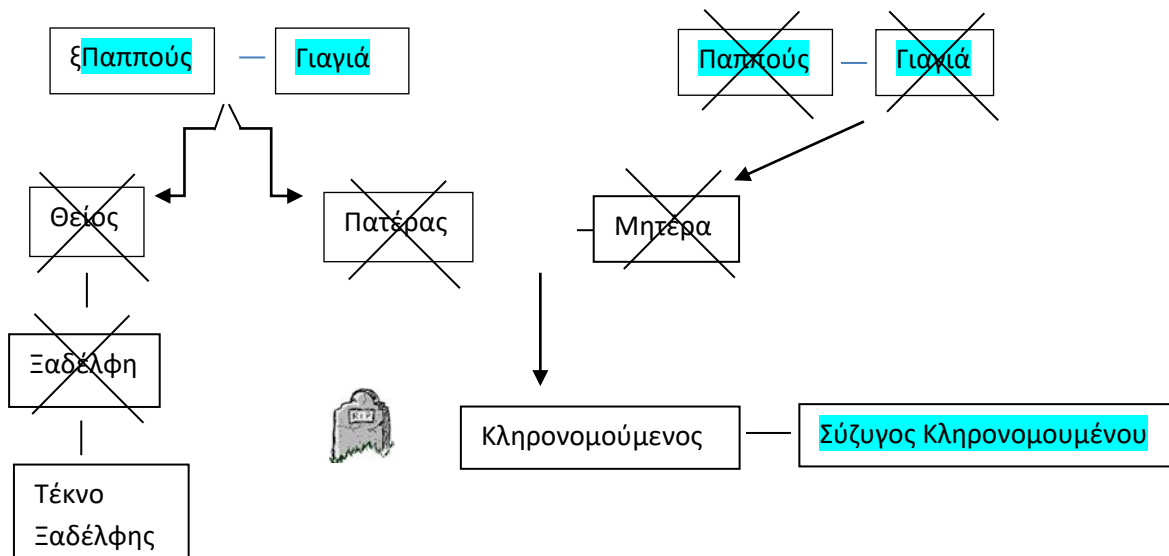
Αντιθέτως, **στη β' τάξη περιορίζεται η κλήση των συγγενών της κατιούσας γραμμής έως και τα τέκνα των ανιψιών** (άρθρο 1814 ΑΚ). Με άλλα λόγια, ακόμα και αν τα τέκνα των ανιψιών έχουν προαποβιώσει του κληρονομούμενου, έχουν αποποιηθεί την κληρονομιά αυτού ή έχουν κριθεί ανάξιοι να κληρονομήσουν, στη θέση τους δεν υπεισέρχονται τα τέκνα αυτών, αλλά η κληρονομική διαδοχή συνεχίζεται με τους συγγενείς της γ' τάξης.

Στο σχήμα μας:

Αν ο πατέρας, η μητέρα, η αδελφή, ο ανιψιός και το τέκνο του ανιψιού του κληρονομούμενου έχουν προαποβιώσει αυτού και από την εν λόγω ρίζα επιζεί μόνο το Τέκνο του Τέκνου Ανιψιού, τότε η κληρονομιά περιουσία δε θα υπαχθεί σε αυτόν, αλλά εκ του νόμου περιορίζεται μέχρι το Τέκνο του Ανιψιού, με αποτέλεσμα στην περίπτωση αυτή η κληρονομική διαδοχή να συνεχιστεί με τους συγγενείς που καλούνται στην επόμενη, ήτοι την γ' τάξη κληρονομικής διαδοχής.

Αντιστοίχως στη γ' τάξη κληρονομικής διαδοχής η κλήση των συγγενών της κατιούσας γραμμής φθάνει έως και τα πρώτα ξαδέλφια (άρθρο 1816 ΑΚ).

Στην περίπτωση αυτή αν ο παππούς, η γιαγιά (και από τις δύο γραμμές), οι γονείς, ο θείος και η ξαδέλφη του κληρονομούμενου είχαν προαποβιώσει και υπήρχαν δεύτερα ξαδέλφια ή τέκνα αυτών

τότε αυτά δε θα υπεισέρχονταν στην κληρονομία, αλλά η κληρονομική διαδοχή θα συνεχιζόταν με την κλήση των συγγενών της δ' τάξης.

Τέλος, ως προς την ανιούσα γραμμή στη δ' τάξη, ο νόμος περιορίζει την κλήση των συγγενών έως και τους προπαππούδες και τις προγιαγιάδες και ως εκ τούτου δε δύναται η κληρονομιά να φθάσει στους προ-προπαππούδες ή τις προ-προγιαγιάδες.

Αυτά ήταν μερικά από τα βασικά στοιχεία της κληρονομικής διαδοχής που ίσως δε γνωρίζατε και που συχνά παρερμηνεύονται από τους συγγενείς, δημιουργώντας τους μία σύγχυση στο αν τελικά είναι κληρονόμοι μια συγκεκριμένης κληρονομιάς, με αποτέλεσμα ορισμένες φορές να σφάλουν στο αν έχουν όντως καταστεί κληρονόμοι ή όχι.

Στο δικηγορικό μας γραφείο ασχολούμαστε καθημερινά με υποθέσεις κληρονομικών ζητημάτων και θα χαρούμε να σας εξυπηρετήσουμε σε οποιοδήποτε ζήτημα σχετικό σας απασχολεί. Σας προσκαλούμε να ζητήσετε τη συμβουλή μας και να μας τιμήσετε με την εμπιστοσύνη σας αναθέτοντάς μας την υπόθεσή σας. Ακόμη και αν δεν γνωρίζετε από που πρέπει να ξεκινήσετε, εμείς θα σας κατευθύνουμε! Μην ξεχνάτε ότι η κάθε υπόθεση είναι μοναδική και σε καμία περίπτωση το παρόν άρθρο δε δύναται να αποτελέσει νομική συμβουλή για το ζήτημά σας, καθώς οι σωστοί χειρισμοί μιας υπόθεσης ποικίλουν ανάλογα με τα χαρακτηριστικά κάθε περίπτωσης.

Εάν αναζητάτε Δικηγόρο για την ανάθεση της υπόθεσής σας, προκειμένου να σας συμβουλευόμαστε υπεύθυνα και να σας υποδείξουμε τις ενδεδειγμένες ενέργειες για την επίλυση του προβλήματός σας, σας προσκαλούμε να επικοινωνήσετε μαζί μας τηλεφωνικά ή αποστέλλοντάς μας σχετικό email στο info@sakellari.gr.

Σακελλάρη Πολυξένη

Δικηγόρος

Κάτοχος Μεταπτυχιακού Διπλώματος στον τομέα του Αστικού, Αστικού Δικονομικού και Εργατικού Δικαίου

Τηλέφωνο Επικοινωνίας: 6944878594

Email: info@sakellari.gr